

Türkiye'nin ilk orijinal ve yenilikçi ilaç moleküllerini geliştiriyoruz

**Trustlife Ventures
CEO'su Bülent
Denkdemir:**

"Trustlife'ta insan verisine ve yapay zekâya dayalı çok gelişmiş algoritmalar kullanarak ilaç geliştirme çalışmaları yürütüyoruz."

Bülent Bey öncelikle sizi tanıyarak başlamak isteriz. Akademik ve profesyonel hayatınızdan bize biraz bahseder misiniz?

İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü mezunuyum. Sonrasında sırasıyla Sabancı Üniversitesi'nde İşletme yüksek lisansı ve İstanbul Üniversitesi'nde yönetim üzerine doktora eğitimi tamamladım. İş yaşamıma 2000 yılında Arthur Andersen uluslararası yönetim danışmanlığı şirketinde başladım. 2002-2013 yılları arasında ilaç dağıtım alanındaki Türk-İngiliz ortaklığı olan Alliance Healthcare

firmasında görev aldım. Türkiye, Mısır ve Cezayir'de ilaç dağıtım alanındaki 11 bin çalışanı ile faaliyet gösteren ve yıllık yaklaşık 6 milyar dolar cirosu olan bu şirkette, 2005-2013 yılları arasında İcra Kurulu Başkanlığı yaptım. Ayrıca eş zamanlı olarak 2010-2013 döneminde İngiliz ortağın ana şirketi olan Alliance Boots bünyesinde Avrupa İcra Kurulu Üyeliği görevini yürüttüm. 2014-2021 yılları arasında ise Türk-Katar ortaklığı olan BMC Savunma ve Otomotiv Sanayi şirketinin İcra Kurulu Başkanlığı görevini yürüttüm. Bu süre içerisinde, BMC şirketi 900'ü Ar-Ge ve mühendislik kadrolarından oluşan toplam 3 bin 700 çalışanı ile

özellikle savunma sanayindeki kara araçlarının yerlilik oranının yüzde 30'dan yüzde 80'e çıkması yolunda önemli başarılarla imza attı. Bu görev ile eş zamanlı olarak da 2017-2021 döneminde TOGG milli otomobil projesinin kurucu yönetim ekibinde yer aldım ve Yönetim Kurulu Üyeliği yaptım. 2021 yılı ortasından bu yana ise milli ilaç geliştirme alanında Trustlife yolculuğumuz başladı ve büyük bir heyecan ile devam ediyor. Tabi Trustlife'tan söz ederken sadece kendimden bahsetmek doğru olmaz, çok değerli bir kurucu ortaklar ekibi ve kıymetli bilimsel araştırmacı kadromuz ile birlikte bu yolu yürüyoruz.

Trustlife Ventures şirketinizi dinlemek isteriz. Kuruluş hikayesini, faaliyetlerini ve başarılarını anlatır mısınız?

Trustlife Ventures, 2021 yılında alanlarında uluslararası deneyim sahibi birkaç kurucu ortak tarafından ülkemizin ilaç alanındaki ilk orijinal ve yenilikçi moleküllerini geliştirmek için kuruldu. Türkiye 85 milyonluk nüfusu ve yıllık yaklaşık 2,5 milyar kutu ilaç tüketimi ile dünyanın ilaç alanındaki en büyük pazarlarından bir tanesi. Fakat yıllardır, ülkemizde sadece jenerik diye tabir edilen, uluslararası firmaların geliştirdiği moleküllerin patent koruma süreleri tamamlandıktan sonra benzer eş değerleri üretiliyor. Bunda bir sorun yok ancak bu büyüklükte pazar hacmi ve eğitilmiş genç nüfusu olan ülkemiz, aynı zamanda yenilikçi ilaç molekülleri de geliştirerek hem dünya insanlığına hizmet edebilmeli hem de bunun ekonomik faydasını görebilmeli.

Dünya ilaç pazarının büyüklüğü yaklaşık 1,5 trilyon dolar. Dünyada yıllık ilaca harcanan Ar-Ge tutarı ise yaklaşık 200 milyar dolar. Trustlife, ülkemizin bu alandaki nitelikli bilim insanlarını bir araya getirip ürüne dönüştürmek için kurulmuş bir platform.

Trustlife bünyesinde şu anda çoğunluğu kanser alanında 10 farklı hastalığa ilişkin ilaç aday çalışmaları devam ediyor. Bunların içerisinde beyin kanseri, pankreas kanseri, prostat kanseri, kolon kanseri, kas erimesi, alzheimer gibi hastalıklar mevcut. Moleküllerimizden üç tanesi 2024 Nisan ayında hayvan çalışmalarını tamamlayıp faz-1 aşamasına hazır hale gelecek. Bu stratejik yolculuğumuzda, ülkemizin teknoloji lideri Turkcell'in de önemli yatırımcılarımızdan birisi olmasından gurur duyuyoruz ve tüm Turkcell yönetimine güvenleri ve destekleri için teşekkür ediyoruz.

Ar-Ge süreçleriniz nasıl işliyor? Hangi teknolojilerden nasıl faydalaniyorsunuz?

Önceki yıllarda, dünyada bir ilacın Ar-Ge yatırımlarının başladığı günden ruhsatlanıp pazara girdiği güne kadarki yolculuğu yaklaşık 14 yıl sürüyordu ve bu süreçte çok yüksek bütçeler harcanıyordu. Ancak son 10 yılda dünyadaki bazı bilimsel merkezlerde büyük veri ve yapay zekâya dayalı yeni bir ilaç Ar-Ge sürecinin ortaya çıktığını görüyoruz. Bizim bilim ekibimizin liderliğini Prof. Dr. Adil Mardinoğlu yürütüyor. Kendisi İTÜ Elektronik Mühendisliği eğitimi sonrasında İrlanda, İsveç ve İngiltere'de dünyanın sağlık alanında en önde gelen üniversiteleri bünyesinde sistem biyolojisi ve moleküler biyoloji çalışmaları yaptı. 2023 yılı sonunda da 100.Yıl TÜBİTAK Özel Ödülü'ne layık görüldü. Bu anlamda Trustlife; insan verisine ve yapay zekâya dayalı çok gelişmiş algoritmalar kullanarak ilaç geliştirme çalışmaları yürütüyor. Sonrasında, bu çalışmalar kapsamında elde ettiğimiz molekül adaylarının laboratuvar çalışmalarını ise İstanbul'daki kendi Ar-Ge merkezimizde gerçekleştiriyoruz. Ar-Ge merkezimizde kimya, bilgisayarlı kimya, biyoloji, eczacılık gibi alanlarda uzmanlaşmış ve çoğu doktora derecesi sahibi 50 araştırmacı görev yapıyor. Anlattığım insan verisine dayalı yeni nesil teknolojiler, gelişmeye devam edecek. Geleneksel yöntemlerdeki 14 yıllık süreç, şu an 8 yıla inmiş durumda. Sanırım önümüzdeki yıllarda daha da kısalmaya ve ucuzlamaya devam edecek. Biz de bu alanın dünyadaki öncülerinden olmayı hedefliyoruz.

Kendi sektörünüz özelinde ve genel anlamda Ar-Ge şirketlerinin/girişimlerinin inovasyon noktasında

İhtiyaçları sizce neler? Bu ekosistemi beslemek için ekip, teknoloji, yatırım vb. gibi unsurlarda nelere dikkat etmek gerekiyor?

Ülkemiz genç ve yüksek nitelikli insan kaynağına ve 200'ün üzerinde üniversiteye sahip. Dolayısıyla çok daha fazla yeni nesil teknoloji üretebilmesi gerekir. Ancak bu potansiyelin önemli bir kısmının halen realize olmadığını görüyoruz. Bana göre bunun nedeni, Ar-Ge çalışmalarının nihai ürüne dönüşmesini sağlayacak iş modellerinin eksikliği. Kendi işimizden örnek vermek gerekirse, ilaç geliştirme alanında nitelikli bilimsel çalışmaların son ürüne yani ekonomik değere ulaşabilmesi için dört ana unsurun bir araya gelmesi ve yolculuk boyunca uyumlu şekilde bir arada kalması gerekiyor. Bunlar bilim, finansman, yönetim becerisi ve altyapı imkanları. İşte Trustlife bu dört unsuru bir araya getirerek kuruldu. Yatırım yaptığımız ilaç moleküllerini bir yandan finansal olarak desteklerken, diğer yandan da tüm Ar-Ge çalışmalarının kendi Ar-Ge merkezimizde yapılmasını şart koşuyoruz. Ayrıca tüm projeleri aylık, 3 aylık ve yıllık detaylı performans göstergeleriyle yönetiyoruz.

Trustlife Ventures olarak, orta ve uzun vadede ajandanızda hangi konu başlıkları öne çıkacak?

Her şeyden önce temel amacımız, her zaman insan sağlığına hizmet olacak ve bu yolda yenilikçi ilaç geliştirmeye devam edeceğiz. İlaç sektöründeki sevdiğim bir büyüğümüzün sözüyle; "Ne mutlu bir derde derman olana..." Diğer yandan bunu yaparken hem büyük veri ve yapay zekâ teknolojilerine yatırım yapmaya devam edeceğiz hem de ülkemizin değerli bilim insanlarıyla ortaklıklarımızı güçlendirerek sürdüreceğiz.